

„EX-LIBRIS”-UL LUI IOAN PETRIC PE O CARTE A LUI NICOLAE BRĂTESCU APĂRUTĂ IN ANUL 1857

(Încercare de interpretare bibliologică și istorică)

de EMIL I. BOLOGA

Găsirea unui „ex libris” pe o anume carte din biblioteca unei personalități, permite uneori deducții de valoare documentar-istorică. În funcție de data pe care cartea o poartă, de conținutul ei legat de o anume preocupare imediată a posesorului bibliofil și de autorul acestei cărți, se pot stabili unele relații între posesor și autor, care la momentul dat pot avea implicații strînsе cu colaborarea, preocupările și legăturile dintre aceștia, precum și asupra unor motivări care înscriu pe ambii, într-un anumit context și moment istoric.

„Ex libris”-ul manuscris al lui Ioan Petric pe o carte scrisă de Nicolae Brătescu, pare a putea reprezenta un asemenea exemplu de valorificare și interpretare a acestor insemne bibliofile și bibliologice.

Despre Ioan Petric știm că s-a născut la Rîșnov în anul 1816, făcindu-și aci și la Tohanul-Vechi clasele primare, după care, Școala normală de la Brașov. După studii la Blaj, unde îl are ca profesor pe Ioan Bran de Lemény, ajunge la Sibiu, unde la îndemnul episcopului Vasile Moga urmează teologia. În anul 1834, se înscrie la Facultatea de filozofie de la Cluj pe care o și termină. În anul 1838 îl găsim paroh în Brașovul Vechi, iar în anul 1839 la Biserica Sf. Nicolae din Șchei, unde a slujit timp de 62 ani, pînă în anul 1901.

În acest timp a fost profesor benevol la Școala veche românească de pe lîngă Biserica Sf. Nicolae, organizînd în această perioadă o „Societate de cumpătare”, care a dăinuit pînă în anul 1848. Participă activ la înființarea Gimnaziului, la care tot neretribuit funcționează ca profesor între anii 1850–1861, timp în care îl are ca elev pe Titu Maiorescu. În anul 1884 trece în funcția de protopop I al orașului Brașov, perioadă în care cu sprijinul său direct, se zidesc școli în peste 16 comune ale Brașovului și 2 în oraș. Tot el contribuie cu suma de 600 florini la ridicarea Băilor de aburi de lîngă Gimnaziu.

Intreaga sa bibliotecă (216 volume legate în piele și peste 500 de broșuri) o dăruiește Bisericii Sf. Nicolae. Este demn de reamintit faptul că

prețiosul manuscris al Cronicii lui Radu Tempea „Istoria Bisericii din Șcheii Brașovului” (între anii 1292–1742), a fost cumpărat de Ioan Petric și donat bibliotecii școlii din Șchei, constituind astăzi unul din cele mai prețioase exponate de la Muzeul culturii românești din Șcheii Brașovului.

Pe una din cărțile-manuscris, și anume, pe „Cinstitul Paraclis”, în manuscrisul lui Nicolae Brătescu se poate vedea „Ex libris”-ul lui Ioan Petric. Este vorba despre un manuscris de muzică de la mijlocul secolului al XIX-lea, pe notație psaltică. Menționăm că în această perioadă o asemenea notație era folosită cu precădere în Țara Românească și Moldova. „Ex libris”-ul este scris cu mină și urmat de semnătura: Joannis Petrik titl. Archidiaconi Barcensis et Parochi veteris Ecctae Bolgars.

Despre Nicolae Brătescu știm că era psaltul Mitropoliei din București, contemporan cu Ioan Petric, ceea ce îngăduie presupunerea că a trimis carteia în dar, că aceasta i-a fost cerută de Ioan Petric sau că acesta și-a procurat-o, interesat de conținut și modul de notație.

O altă carte a lui Nicolae Brătescu tot în manuscris și purtând titlul de „Ecstract care cuprinde în sine toate cîntările cele de peste tot anul” (București, 1857), poartă un interesant „ex libris-parafă”, de formă rotundă.

Utilizînd carteia, Ioan Petric contribuie la răspîndirea muzicii psaltice în Transilvania. Faptul că un număr de 7 manuscrise pe notație psaltică, scrise toate de Nicolae Brătescu au fost găsite în biblioteca lui Ioan Petric, ne face să credem că nu întimplător acestea au ajuns în posesia lui, ci cu intenția de a răspîndi muzica psaltică și pe aceste meleaguri.

Este un moment când și pe această cale, personalități brașovene consolidează ideea de neam a românilor, contribuind astfel la întărirea ideii formării unității noastre de stat.

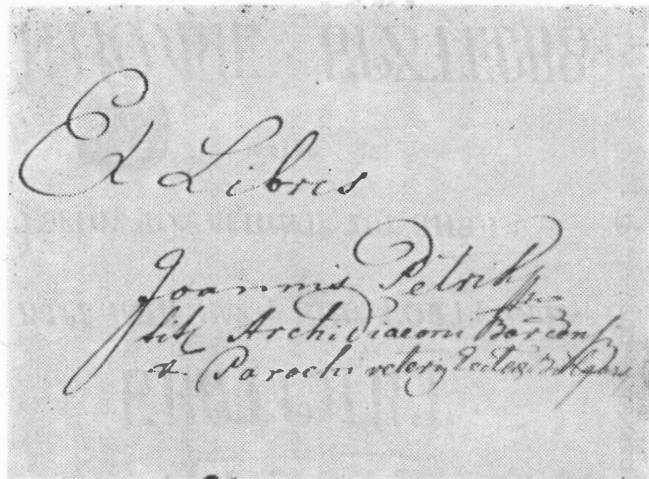

Fig. 1. – „Ex-libris”-ul cărturarului brașovean I. Petric redactat în limba latină.

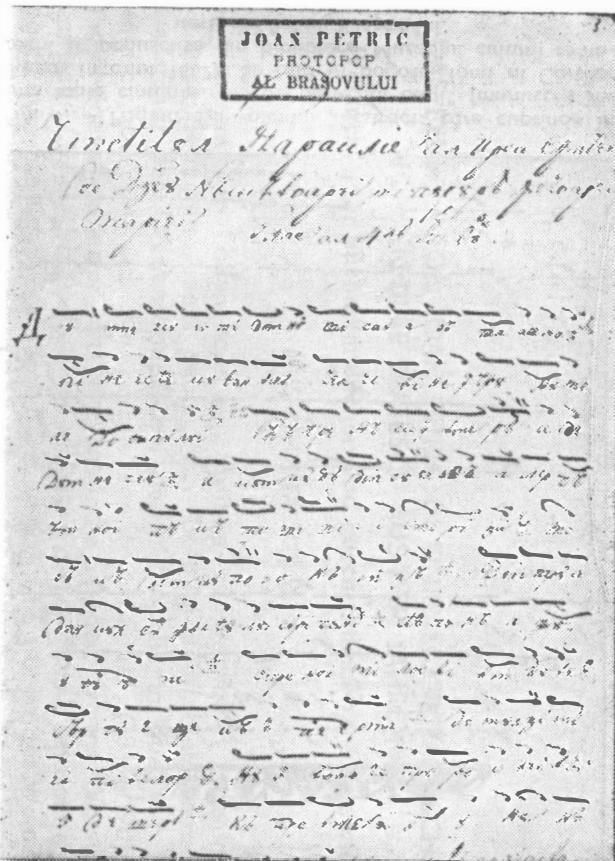

Fig. 2. – Însemnul-ștampilă aplicat pe un manuscris muzical redactat de N. Brătescu, făcind parte din biblioteca personală a lui I. Petric și donat ulterior Bibliotecii bisericii „Sf. Nicolae” din Scheii Brașovului.

Fig. 3. — Coperta volumului manuscris de muzică al lui N. Brătescu, cu parașo „ex-libris”.

Manuscript page 195 featuring musical notation on four-line staves and Latin text. The top section includes a decorative floral border. The text is as follows:

Munster, 175

Fay de Monastier de Clugy chanteur.

Concert du 11. 7. 175.

Mis à la gloire de son maître à la morte
ad. de : 10. 10. 1750. par un disciple.

Ms. 10. 10.

Mis à la gloire de son maître à la morte
10. 10. 1750. par un disciple.

Ms. 10. 10.

Mis à la gloire de son maître à la morte
10. 10. 1750. par un disciple.

Fig. 4. – Pagină din volumul „Extract: care cuprinde în sine toate cinturile cele de peste tot anul” (manuscris redactat în anul 1857). Se află în bogatul fond al Cărților vechi și manuscrise din biblioteca Muzeului culturii românești din Sohaili Brașovului.

DAS EXLIBRIS VON IOAN PETRIC IN EINER MUSIKHANDSCHRIFT VON NICOLAE BRĂTESCU AUS DEM JAHRE 1857

(Versuch einer bücherkundlichen und geschichtlichen Interpretation)

(ZUSAMMENFASSUNG)

In manchen Fällen kann ein Exlibris zu wertvollen geschichtlichen Schlussfolgerungen Anlass geben. Ein Beispiel dafür bietet eine Musikhandschrift des Kirchensängers bei der Metropolie in Bukarest, Nicolae Brătescu, auf der sich ein Exlibris von Ioan Petric (1816–1901), dem langjährigen Erzpriester der Nikolauskirche in der Oberen Vorstadt von Kronstadt (Scheii Brașovului) befindet. In dieser Musikhandschrift ist die sogenannte psaltische Notenschrift verwendet, die nur in der Walachei und in der Moldau verwendet wurde. Durch den Gebrauch dieser Handschrift trug Ioan Petric zur Verbreitung der psaltischen Musik in Siebenbürgen bei, und da sich in der Bibliothek von Ioan Petric sieben Musikhandschriften mit psaltischer Notenschrift befinden, kann man auf direkte Beziehungen zwischen den beiden Persönlichkeiten und gemeinsame musikalische Interessen schliessen.

VERZEICHNIS DER ABBILDUNGEN

- Abb. 1. – Handschriftliches Exlibris des Kronstädter Gelehrten I. Petric in lateinischer Sprache.
- Abb. 2. – Besitzerstempel auf einer Musikhandschrift von Nicolae Brătescu, die zur persönlichen Bibliothek von Ioan Petric gehörte und später der Bibliothek der Nikolauskirche in der Oberen Vorstadt von Kronstadt (Scheii Brașovului) geschenkt wurde.
- Abb. 3. – Titelblatt der Musikhandschrift „Extract care cuprinde în sine toate cinturile cele de peste tot anul“ (Auszug, enthaltend alle Kirchengesänge des Jahres) von Nicolae Brătescu, niedergeschrieben 1857, mit dem Besitzerstempel von Ioan Petric.
- Abb. 4. – Seite aus der Musikhandschrift „Extract...“ von Nicolae Brătescu, die sich heute in dem reichen Bestand an alten Büchern und Handschriften der Bibliothek des Museums der rumänischen Kultur aus der Oberen Vorstadt von Kronstadt (Scheii Brașovului) befindet.